

Осіпчук Г. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри слов'янських мов та зарубіжної літератури
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ «ВОГНЕМ І МЕЧЕМ» ГЕНРИКА СЕНКЕВИЧА

Анотація. Статтю присвячено проблематиці перекладу на українську мову художнього тексту, а саме історичного роману, авторство якого належить польському письменнику Генрику Сенкевичу.

Окреслено коло наукових розвідок вітчизняних дослідників щодо виявлення характерологічних властивостей перекладу художніх засобів та реалізації збереження письменницького індивідуального стилю.

Проаналізовано вживання авторських художніх троп в оригінальному тексті польською мовою – романі «Вогнем і мечем», та їхні відповідники в перекладах українською мовою Євгена Литвиненка (2006 рік) та Віктора Бойка (2014 рік). Звернено увагу на спільні та відмінні авторські особливості передачі змісту мовою перекладу.

Виявлено, що визначальною ознакою індивідуального стилю Г. Сенкевича є вживання великої кількості епітетів та порівнянь із вказівкою на деталізацію зовнішності літературних героїв. Такі художні тропи, їхня природа та засоби вираження формують важливу стилістичну домінують твору. Мовні одиниці, вживані Г. Сенкевичем у художньому тексті з метою характеристики рис зовнішності людини, є багаточисельними, носять системний характер і свідчать про світогляд польського письменника: його бачення й сприймання дійсності та ставлення до світу. Лексеми, що демонструють змістове та емоційне навантаження поняття 'зовнішність людини', характеризують особливості польської мови й представляють риси індивідуального стилю митця.

З'ясовано, що українська та польська мови мають значну кількість подібностей в семантичних системах, а для подолання розбіжностей та досягнення адекватності перекладу художнього твору використовуються міжмовні перетворення, адаптовані до мови перекладу.

Визначено, що і В. Бойко, і Є. Литвиненко у ході перекладу намагаються не відходити від змістового навантаження тексту, проте для успішної реалізації цього процесу застосовують різні лексеми із синонімічним значенням, що демонструє читачеві авторський підхід та індивідуальність кожного перекладача. Переклад історичного роману, зроблений Є. Литвиненком, означений намаганням дотримуватись норм оригіналу та збереження образності авторських тропів. Перекладач В. Бойко дещо відходить від мови оригіналу для того, щоб зробити текст простішим для сприйняття українським читачем.

Використані перекладацькі трансформації у більшості випадків є цілком виправданими і доцільними. Обидва переклади характеризуємо як такі, що детально передають рівень емоційного впливу на читача, наближений до того, який представлений в оригіналі.

Ключові слова: індивідуальний стиль, переклад, художня мова, художні тропи, зовнішність, історичний роман.

Постановка проблеми. Сучасні наукові філологічні праці спрямовані на антропоцентризм, що дає можливість з'ясувати природу *homo sapiens*. У центрі таких розвідок є не характер суспільних відносин, не статус особи в соціумі, а власне людина з її мисленням та мовленням. На особливу увагу вчених заслуговує творчість певної особи, в результаті діяльності якої з'являється літературний твір. Одним із найважливіших векторів досліджень людиноцентризму є вивчення мовних явищ в авторських текстах, в яких і простежується особливий індивідуальний стиль митця.

Результатом діяльності творчої людини є створення художнього тексту, що відображає життєвий та культурно-естетичний досвід автора в поєднанні з картиною світу народу, мовою якого творить письменник. Побудова художнього твору залежить від предмета зображення та ідейних завдань, які ставить перед собою митець. Тобто художній текст є «організованою комунікативною системою, яка характеризується наявністю певних елементів, зокрема логічною послідовністю, зв'язком у часі окремих повідомлень, фактів і подій» [1, с. 18–19]. Особливо складний та творчий характер має переклад художніх творів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика перекладу художнього тексту здавна цікавила дослідників, старше покоління яких підійшло до аналізу цієї проблеми з теоретичної сторони (С. Ковганюк [2], В. Коптілов [3], [4], О. Кундзіч [5] та інші). У ХХІ столітті наукові розвідки характеризуються різновекторністю: більш глибокі теоретичні аспекти цього процесу стали об'єктом досліджень ряду лінгвістів (Л. Гапоненко [6], О. Линтвар [7], С. Шулік [8]); творча особистість власне перекладача зацікавила М. Іваницьку [9], О. Мазура [10]; психологічний аспект культури перекладу художнього твору вивчала О. Логвиненко [11]; сучасні концепції творчості у перекладі аналізував О. Ребрій [12]. Стилістичні фігури, зокрема натяк або відсилання до певного літературного твору чи історичної події в художньому перекладі деталізували Л. Бурковська [13] та О. Копильна [14]. Засоби емоційної виразності мови вивчала Н. Денисенко [15], відтворення гумору при перекладі досліджували Р. Колесник [16] та О. Підгрушна [17]. Цікаве у процесі перекладу намагалися віднайти О. Білоус [18], А. Васильченко [19], А. Галас [20] та інші.

Творчість польського письменника Г. Сенкевича неодноразово ставала об'єктом наукових розвідок, однак трактування її відбувалося виключно в історичному спрямуванні. Мовознавці та літературознавці довгий час з обережністю відносилися до його літературних праць, враховуючи неоднозначне ставлення до висвітлених історичних подій його «Трилогії», зокрема в романі «Вогнем і мечем», який був написаний у 1884 році.

У XXI столітті відбувається переосмислення літературної спадщини класика польського історичного роману. Вибір автором такого жанру був зумовлений подіями, що відбувалися в другій половині XIX в Польщі, поділеної на три частини між іншими державами, дві з яких – Німеччина та Австро-Угорщина. Як справжній патріот, Г. Сенкевич вбачав свою почесну письменницьку місію в пробудженні національної самосвідомості поляків. Саме тому в його романах так відкрито простежуються ідеї сарматизму та піднесення колишніх славетних перемог рідного народу. Більшість критиків Г. Сенкевича звинувачують митця у відхиленні від історичної правди, особливо в романі «Вогнем і мечем», однак такі ідеї можуть бути виправдані, бо сприяли польському національному відродженню. Наша наукова розвідка спрямована не на оцінку творчої спадщини видатного польського митця, як історика, а на аналіз особливостей творчого перекладу його літературних праць з польської мови на українську.

Постановка завдання. Відзначимо, що художній текст характеризується образністю, значною кількістю вживаних автором різноманітних троп, що і демонструють індивідуальний письменницький стиль. Роман «Вогнем і мечем» є історичним, отже базується на описі реалій, характерних певній епосі. Це зумовлює автора більш відповідально ставитися до вибору мовних засобів, які демонструватимуть читачеві зображувані події та деталізуватимуть їх. Відзначимо, що ідіостиль Г. Сенкевича характеризується вживання великої кількості лексем із вказівкою на опис зовнішності літературних героїв.

Підбір лексем для перекладу художнього тексту, зокрема історичного роману, зобов'язує перекладача віднайти такі відповідники в мові, які б вдало передали важливу стилістичну доміанту твору, і при цьому був збережений колорит тієї епохи, про яку розповідається в творі. Особливої уваги потребує використання мовних одиниць, що характеризують риси зовнішності людини, так як вони в художній прозі митця є багаточисельними та носять певний системний характер. У процесі перекладу необхідно вільно орієнтуватися в історії й культурних традиціях обох народів: і польського, й українського, про які йдеться в романі «Вогнем і мечем».

Метою наукової розвідки є аналіз вживання авторських художніх троп в оригінальному тексті польською мовою – романі «Вогнем і мечем» Генрика Сенкевича та їхніх відповідників в перекладах українською мовою, зроблених у 2006 році Євгеном Литвиненком та в 2014 році Віктором Бойком.

Меті підпорядковується вирішення завдань: 1) визначити структуру та зміст тематичних мовних репрезентантів в історичній прозі польського письменника; 2) дослідити спільні й індивідуальні відмінні особливості передачі змісту художнього тексту мовою перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переклад художньої літератури принципово відрізняється від перекладів текстів інших стилів. Це зумовлено тим, що художній текст не тільки надає читачеві певну інформацію, а й виконує естетичні функції, які повинні бути збережені після перекладу. Досягти головної мети художнього перекладу, а саме – створити необхідний образ для читача, є досить складним завданням.

Художній переклад має певні відхилення від стандартних правил, адже просто дослівний – не продемонструє глибину і сенс літературного твору. Тому, враховуючи особливості тієї мови, на яку здійснюється переклад, необхідно переписати такий текст від початку до самого кінця, при цьому дотрима-

тися виконання трьох умов: збереження стилю письменника, передачі атмосфери твору та демонстрації естетично-виховного значення літературної праці.

На особливу увагу заслуговує такий жанр літератури як історичний роман, адже при його перекладі необхідно правильно донести до читача ще й колорит епохи, відображеної в творі. Це означає, що перекладач, який взяв до рук твір такого характеру, повинен бути добре обізнаним із історією, культурою та традиціями обох народів: і того, з якої мови здійснюється переклад, і того, на чію мову такий переклад відбувається.

Художній переклад характеризується вживанням додаткових лексем, подібних за значенням, які доповнюють дослівний переклад. Наведемо приклад оригінального тексту: *Był to mąż w sile wieku, średniego wzrostu, szerokich ramion, prawie olbrzymiej budowy ciała i uderzających rysów. Głowę miał ogromną, cerę zawiędłą, bardzo ogorzałą, oczy czarne i nieco ukośne jak u Tatara, a nad wąskimi ustami zwieszał mu się cienki wąs rozchodzący się dopiero przy końcach w dwie szerokie kiści. Twarz jego potężna zwiastowała odwagę i dumę. Było w niej coś pociągającego i odpychającego zarazem – powaga hetmańska ożeniona z tatarską chytrością, dobroć i dzikość* [21, с. 6].

Для аналізу використовуємо художній переклад В. Бойка: *Це був чоловік у розквіті літ, середнього зросту, в плечах широкий, майже велетенської статури, з дивовижними рисами обличчя. Голову він мав здоровенну, шкіру прив'ялу, дуже засмаглу, очі чорні та, ніби в татарина, злегка розкоші; вузький рот його облямовували тонкі вуса, що розходилися по краях широкими китицями. На міцному лиці були написані відвага й зарозумілість. Тут поєднувалося щось привабливе й водночас огидне: гетьманська гідність мішма з татарською лукавістю, доброзичливість і злість* [22, с. 24].

Порівнюємо із художнім перекладом Є. Литвиненка: *Це був чоловік у розквіті сил, середній на зріст, широкоплечий, майже велетенської статури, із вражаючими рисами обличчя. Голову він мав велику, шкіру в'ялу, надто засмаглу, очі чорні й трохи косуваті, як у татарина, а над вузькими губами у нього звисали тонкі вуса, що розходилися на кінцях двома широкими кистями. На його могутньому обличчі відбилися відвага і туха. Було у ньому щось привабливе й водночас відразливе: гетьманська велич, змішана з татарською хитрістю, добросердність і дикість* [23, с. 18].

Обидва перекладачі вміло та правильно передали змістове наповнення, використавши різні мовні засоби синонімічного ряду. Усі лексичні одиниці польської мови, заявлені в уривку, мають точні аналоги в українській мові, тому такий переклад здійснити було неважко. Незважаючи на різні індивідуальні стилі українських митців, в обох випадках переклади виявилися майже схожими.

Звертаємо увагу на ось такий уривок – текст в оригіналі: *Był to młody jeszcze bardzo człowiek, suchy, czarniawy, wielce przystojny, ze szczupłą twarzą i wydatnym orlim nosem. W oczach jego malowała się okrutna fantazja i zadzierzliwość, ale w obliczu miał wyraz uczciwy. Wąs dość obfity i niegolona widocznie od dawna broda dodawały mu nad wiek powagi* [21, с. 5–6].

Переклад В. Бойка: *Був він молодий, сухорлявий, чорноволосий і вельми красивий; обличчя мав хude, а ніс – видатний, орлиний. Погляд намісника палав шаленою відвагою та завзяттям, але вираз обличчя при цьому не втрачав статеchnості. Чимали вуса й давно, як видно, не голена борода зовсім робили його не по літах серйозним* [22, с. 24].

Переклад Є. Литвиненка: *Це був ще дуже молодий чоловік, худорлявий, чорнявий, надто вродливий, із тонкими рисами обличчя й випнутим орлиним носом. В очах у нього палали буйна уява й задержуватість, але обличчя мав людини добросовісної. Пишині вуса й давно, як видно, не голена борода робили його не на свої роки поважним* [23, с. 17–18].

У перекладі Є. Литвиненка акцентується увага на молодому віці героя, який підсилено часткою *ще* та прислівником *дуже*, що робить персонаж значно молодшим, ніж у В. Бойка. Для характеристики статури героя обидва перекладача обрали різні епітети: *сухорлявий* та *худорлявий*, аналогічно із кольором волосся: *чорнявий* та *чорноволий*. Змальовуючи лице літературного героя, В. Бойко акцентує увагу на сукупності ліній, що окреслюють обличчя: *обличчя мав хude*, а Є. Литвиненко вказує на інтелігентність чи то шляхетне походження: *із тонкими рисами обличчя*. Далі кожен перекладач вносить своє трактування: у В. Бойка герой представлений шаленою відвагою та завзяттям, в Є. Литвиненка – буйною уявою й задержуватістю. Спостерігаємо знову розходження у змістовому навантаженні: *не втрачав статеchnості / обличчя мав людини добросовісної*. Одна із деталей обличчя вирізняється: *чималі вуса* – значить розмір, а *пишині вуса* – об'єм.

Третій уривок оригінального тексту подаємо за більшим обсягом з метою продемонструвати не лише змістове, а й стилістичне навантаження: *Pan Skrzetuski przypatrywał się ciekawie tej nowej figurze, która istotnie zasługiwała na nazwę cudaka. Przede wszystkim był to mąż wzrostu tak wysokiego, że głową prawie powały dosięgał, a chudość nadzwyczajna wydawała go wyższym jeszcze. Szerokie jego ramiona i żyłasty kark zwiastowały niepospolitą siłę, ale była na nim tylko skóra i kości. Brzuch miał tak wpały pod pierś, że można by go wziąć za głodomora... Szeroki i dobrze wypchany losiowy pas, nie mając na czym się trzymać, opadał mu aż na biodra, a do pasa przywiązany był krzyżacki miecz tak długi, że temu olbrzymiemu mężowi prawie do pachy dochodził.*

Ale kto by się miecza przeląkł, wnet by się uspokoił, spojrzawszy na twarz jego właściciela. Była to twarz chuda, również jak i cała osoba, ozdobiona dwiema zwiśniętymi ku dołowi brwiami i parą tak samo zwisłych konopnego koloru wąsów, ale tak poczciwa, tak szczerza, jak u dziecka. Owa obwisłość wąsów i brwi nadawała jej wyraz stroskany, smutny i śmieszny zarazem. Wyglądał na człeka, którego ludzie popychają, ale panu Skrzetuskiemu podobał się z pierwszego wejrzenia za ową szczerść twarzy i doskonały moderunek żołnierski [21, с. 17].

Переклад В. Бойка: *Скишетуський із цікавістю приглядався до нового знайомиця, що насправді заслуговував називатися диваком. Це був чоловік зросту такого високого, що головою майже торкався стелі; небувала ж худорба робила його і зовсім довготелесим. Хоча весь він був шкіра та кістки, широкі плечі та жилага шия свідчили про надзвичайну силу. Навдивовижу запалий живіт наводив на думку, що людина ця приїхала з голодного краю... Широкий і туго набитий лосячий пояс, не маючи на чому триматися, сповзав на самі кульші, а до пояса був прив'язаний крижацький меч, такий довгий, що мужу тому височенному майже до паху діставав.*

Але злякайся хто меча, той би зразу заспокоївся, поглянувши на лице його власника. Воно, як і весь образ цієї людини, відзначаючись худорбою, прикрашалося двома обвислими бровами і парюю так само обвислих лляного кольору вусиц; однак при цьому було таким відкритим, таким щирим, наче лице дитини. Згадана обвислість вусів і брів надавала литви-

нові вигляду одночасно стурбованого і кумедного. Він здавався людиною, що нею всі потурають, але Скишетуському сподобався з першого погляду за цю саму відкритість лиця і ладну волячку екпіровку [22, с. 37].

Переклад Є. Литвиненка: *Пан Скишетуський із цікавістю придивлявся до нового знайомиця, котрий і справді заслуговував на те, щоб його називали диваком. Передусім це був чоловік такий високий на зріст, що головою майже діставав стелі, а худина робила його ще вищим. Широкі плечі й жилага шия вказували в ньому незвичайну силу, хоч сам він був шкіра та кістки. Живіт у нього під грудьми був такий запалий, що можна було подумати, ніби його морили голодом... Широкий і туго напханий лосевий пояс, не маючи на чому триматися, спадав йому аж на стегна, а до пояса був прив'язаний крижацький меч, такий довгий, що сягав цьому крем'язеві майже під пахви.*

Але злякайся хто меча, той би відразу заспокоївся, глянувши на обличчя його власника було, як і вся подоба цього чоловіка, худоще, прикрашалося двома звислими бровами і парюю таких же звислих конопляного кольору вусів. При цьому воно було таке добросерде, таке щире, наче личко дитини. Обвислі вуса і брови надавали литвинові вигляду водночас стурбованого, журливого й смішного. Він здавався людиною, якою всі потурають, але панові Скишетуському сподобався з першого погляду саме за цю щирість обличчя і бездоганну військову екпіровку [23, с. 31].

Традиційно обидва перекладачі використовують лексеми-синоніми, демонструючи багатство української мови. Для вказівки на статуру літературного героя В. Бойко вжив слово *худорба*, а Є. Литвиненко – *худина*, що наділене діалектним забарвленням. Пояснення значення цього стану персонажа відбувається також по-різному: перший перекладач стверджує, що *людина ця приїхала з голодного краю*, що підкреслює фольклорну основу вислову, а другий – акцентує увагу на порівнянні: *ніби його морили голодом*, тобто стан як наслідок певних дій. Далі В. Бойко знову вживає діалект, замінивши лексему *стегна* на *кульші*. Вуса, як елемент зовнішності в героя В. Бойка *ляного кольору*, а в Є. Литвиненка *конопляного кольору*. Перший перекладач використовує лексику з емоційним забарвленням – *личко дитини*, другий – нейтральну лексику: *лице дитини*. Цікавим є переклад: *до ... знайомиця / до ... знайомиця*,

Оригінальний вираз *Овыраз стросканы, smutny i śmieszny zarazem* В. Бойко перекладає як «*вигляду одночасно стурбованого і кумедного*», а Є. Литвиненко дотримується дослівного перекладу і змісту: «*водночас стурбованого, журливого й смішного*».

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків. Відзначимо, що в перекладознавстві застосовуються трансформації – міжмовні перетворення, які направлені на досягнення адекватності перекладу. Українська та польська мови мають значну кількість схожості в семантичних системах, однак є й розбіжності. В. Бойко та Є. Литвиненко надають процесу перекладу комплексного характеру, намагаються не відходити від змістового навантаження тексту, однак для реалізації цього процесу використовують різні лексеми, зачасти синонімічного характеру, що демонструє індивідуальність їхніх авторських стилів.

Отже, перекладач В. Бойко дещо відходить від норм мови оригіналу для того, щоб зробити текст простішим для сприйняття українським читачем. У свою чергу переклад, зроблений Є. Литвиненком, демонструє намагання дотримуватись норм

оригіналу. Найчастіше в перекладах були застосовані трансформації заміни порядку слів, що зумовлено особливостями української мови. У більшості випадків трансформації є незначними і виправданими.

Подальші наукові розвідки будуть направлені на аналіз синтаксичних особливостей побудови польського речення та його перекладу українською мовою в художніх перекладах творів Генрика Сенкевича.

Література:

- Кравець Л. Проблема тексту в сучасних лінгвістичних дослідженнях. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія : Філологічні науки (Мовознавство і літературознавство)*. 2009. № 8. С. 18–26.
- Ковганюк С. Практика перекладу (з досвіду перекладача). Київ : Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1968. 274 с.
- Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ : Вид-во Київського університету, 1971. 181 с.
- Коптілов В. Першотвір і переклад: роздуми і спостереження. Київ : Дніпро, 1972. 215 с.
- Кундзіч О. Творчі проблеми перекладу. Київ : Дніпро, 1973. 204 с.
- Гапоненко Л.П. Переклад і нормативні аспекти перекладу *Філологічні студії*. 2015. Вип. 13. С. 51–56.
- Линтвар О.М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2012. № 30. С. 144–147.
- Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу / наук. кер. О. О. Жулавська. Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12–13 березня 2015 року / редкол. : С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. Суми : СумДУ, 2015. С. 141–143.
- Іваницька М. Структура мовної особистості перекладача художньої літератури як інтердисциплінарна категорія. *Studia Linguistica*. 2012. Вип. 6 (2). С. 151–158.
- Мазур О.В. Дослідження творчої особистості перекладача у світлі теорії контекстів. *Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки*. 2011. № 6, Ч. 2. С. 65–71.
- Логвиненко О.М. Культура перекладу художнього твору: психологічний аспект. *Український інформаційний простір : науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв*. 2014. Ч. 2. С. 117–122.
- Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 376 с.
- Бурковська Л.Д. Проблеми перекладу стилістичного прийому алюзії. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Філологічні науки*. 2008. № 39. С. 187–190.14. Копильна О.М. Алюзія як перекладознавча проблема. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2007. Вип. 12. С. 209–213.
- Денисенко Н. В. Особливості відтворення емпатичного курсиву в перекладах з англійської мови. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46, Ч. 1. С. 421–431.
- Колесник Р.С. Специфіка відтворення комічного в художньому перекладі (на прикладі коротких оповідань Курта Тухольського). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2010. № 49. С. 171–174.
- Підгрушна О.Г. Відтворення гумору в перекладі роману Тері Пратчета «Правда». *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014. Вип. 47, Ч. 2. С. 92–99.
- Білоус О.М. Гра слів як перекладацька проблема. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологічні науки»*. 2005. №5 (77). С. 35–41.
- Васильченко А. Перекладання неперекладностей: семіотична проблема і філософський метод. *Філософська думка. Український науково-теоретичний часопис. Філософія перекладу*. 2010. № 3. С. 138–147.
- Галас А. Відтворення гендерно зумовленої комунікативної поведінки у перекладі. *Мова і суспільство*. 2012. Вип. 3. С. 282–288.
- Sienkiewicz H. *Ogniem i mieczem*. Warszawa. Wydawca : Fundacja Nowoczesna Polska, 1974. S. 476. URL: <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/ogniem-i-mieczem.pdf> (дата звернення : 17.02.2023).
- Сенкевич Генрік. *Вогнем і мечем* : роман / Переклад Віктора Бойка. Харків : Фоліо, 2014. 637 с. (Серія «Історія України в романах»).
- Сенкевич Генрік. «Вогнем і мечем» : роман. У 2 томах. Т. 1. / Переклад Євгена Литвиненка. Тернопіль : Видавництво «Навчальна книга-Богдан», 2006. 544 с. (Серія «Світовий історичний роман»).

Osipchuk H. Specific translation features of the novel 'with fire and sward' by Henrik Senkevych

Summary. The article deals with the translation challenges of the literary text into Ukrainian. Here the author works with a historical novel of a Polish writer Henrik Senkevych.

A range of scientific studies of native authors concerning characteristic translation features of expressive tools and preserving individual writer's style are described.

The article analyses the use of authorial expressive tropes in the original literary text in Polish, in the novel 'With Fire and Sward', and their analogies in the translation into the Ukrainian language of Yevhen Lytvynenko (2006) and Victor Boiko (2014). Similar and different authorial specific features in translation of the content by the translation language is emphasized.

The author explains that the original sign of the individual style of H. Senkevych is the use of a number of epithets and similes indicating the character's detail description of his appearance. These expressive tropes, their nature and expressive instruments make an important stylistic basis of the novel. Linguistic units that are used by H. Senkevych in order to describe a person's appearance, are immense and of systemic character. They also prove the following writer's conception of the world: his vision and perception of reality, and his attitude to the world. The lexemes which demonstrate content and emotional nature of the concept 'person's appearance', characterize the specific features of the Polish language and represent the features of the writer's individual style.

The Ukrainian and Polish languages are revealed to have a number of similarities in semantic systems. In order to overcome differences and promote an adequate translation of the literary text, cross-language transformations, adapted the translation language, are used.

The article explains that while translating, both Y. Lytvynenko and V. Boiko try to demonstrate a close content interpretation. But in order to implement it successfully, they provide different lexemes with synonymic sense that demonstrate an authorial approach and individual style of every translator. The translation of the historical novel by Y. Lytvynenko are characterized by the attempt to follow the original norms and preservation of imagery of the authorial tropes. The translator V. Boiko steps aside the original language a little in order to simplify the text for a Ukrainian reader.

Mostly, the used translation transformations are completely explained and expedient. We characterize both translations as the ones which interpret detailly the level of emotional impact on a reader, and are very close to that is originally presented.

Key words: individual style, translation, literary language, expressive tropes, appearance, historical novel.